

Násfa - Cupido-figurával

Ötvösgyűjtemény

Leltári szám:	E 65.11
Készítés ideje:	17. SZÁZAD ELEJE
Készítés helye:	Németalföld (feltehetően); Németország (feltehetően)
Anyag:	arany; gyémánt; igazgyöngy; rubin
Technika:	beágyazott zománc (émail champlevé); ronde bosse zománc
Méret:	magasság: 8 cm szélesség: 6,5 cm vastagság: 2,4 cm súly: 67,5 g

„A szerelem megsebez, s sebéből senki fel nem gyógyulhat.” E sor Propertius *Amor dicsérete* című elégiájában olvasható, s e kép híven tanúsítja, hogy az antikvitás Venus- és szerelemkultusza a humanisták közvetítésével a reneszánsz korában újra kivirágzott. A hellenizmus korának Eroszát Aphrodité csintalan gyermekeként említették, s ekkortól vált jellegzetes attribútumává a tegez, íj és nyíl, mellyel ravaszul és kegyetlenül sebet üt a szíveken. A rómaiak *Amor* ('szerelem') és *Cupido* ('vág') néven tisztelték.

A ronde bosse, azaz körzománcos, kezeiben felajzott íjat tartó, szárnyas gyermekfigura gyémántos-gyöngyös díszű láncszemekből alakított láncokon függ, melyek gerlepárral, virágrozetttákkal és nefelejcsvirágokkal ékes függesztő tagban egyesülnek.

„...Eggi Cupido formára csinalt fwgheőczke, giémantos, smaraghdos, rubintos, geőngieős” olvashatjuk gróf Esterházy Miklós nádor második felesége, Nyáry Krisztina 1641. évi hagyatéki leltárában, ő pedig feltételezhetően első férjétől, gróf Thurzó Imrétől kaphatta 1618-as kézfogójuk alkalmából.

Az efféle beszédes ékszerek a szerelmi vágy és elkötelezettség egyértelmű hirdetői, s mint ilyenek, kiváló eljegyzési ajándékok voltak módosabb főrendi körökben egykoron. Másfelől viselőjüket Venus, a szépség és szerelem ideájának megtestesítőjeként, annak attribútumaként ruházták fel. Ez okozhatta a Cupidós ékszerek hajdani népszerűségét, s a fennmaradt analóg példányok: (pl.: Rijksmuseum, Amszterdam, Ermitázs, Szentpétervár) és ábrázolások relatív nagy számát. A hazai főúri inventáriumok is számos ilyen ékszerről tesznek említést a 17. században.

Irodalom

- szerző: Dr. Horváth Hilda: *Nemzeti kincstárunk, az Esterházy hercegi kincstár 20. századi története*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2014. - 19 A/271, 19 B (jobbra) kép
- Szerk.: Szilágyi András: *Műtárgyak a fraknói Esterházy-kincstárból az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2014. - Nr. IV.1. (Szilágyi András)
- Szerk.: Horváth Hilda, Szilágyi András: *Remekművek az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből. (Kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2010. - Nr. 44. (Simonyi István)
- Szerk.: Szilágyi András: *Esterházy-kincsek. Öt évszázad műalkotásai a hercegi gyűjteményből*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2006. - Nr. 94. (Pandur Ildikó)
- *Splendour of Diamond: 400 Years of Diamond Jewellery in Europe*. Shohan, Tokio, 2004. - II-13.
- Szerk.: Szilágyi András: *Hungary's heritage: princely treasures from the Esterházy Collection from the Museum of Applied Arts*. Paul Holberton, London, 2004. - Nr. 41. és kép
- Szerk.: Kőszeghy Péter: *Magyar Művelődéstörténeti Lexikon. Középkor és kora újkor*. Balassi Kiadó, Budapest, 2003 - 2014. - &
- Szerk.: Pataki Judit: *Művészet és Mesterség. CD-ROM*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1999. - fém 17.
- Szerk.: Pataki Judit: *Ékszerek, érmek, rendjelek*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1994. - 2. és kép (Szilágyi András, Pandur Ildikó, G. Héri Veronika)
- Szerk.: Lovag Zsuzsa: *Az Iparművészeti Múzeum. (kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1994. - Nr. SZ/92.
- szerző: Szilágyi András: *Az Esterházy-kincstár*. Helikon Kiadó, Budapest, 1994. - p. 73.
- Szerk.: Vadas József: *Az Esterházy-kincstár Cupidós násfájáról. Ars Decorativa 13*, 1993. Iparművészeti Múzeum,

- Budapest, 1993. - és kép (Szilágyi András)
- Szerk.: Péter Márta: *Reneszánsz és manierizmus. Az európai iparművészet korszakai*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1988. - Nr. 324. (Szilágyi András)
 - Szerk.: Buzási Enikő: *Főúri ősgalériák, családi arcképek a Magyar Történelmi Képcsarnokból*. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 1988. - Nr. D.29. (Szilágyi András)
 - szerző: Péter Katalin: *Esterházy Miklós*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1985. - 15. kép
 - Szerk.: Miklós Pál: *Az Esterházy-gyűjtemény. Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményei*. Magyar Helikon, Budapest, 1979. - 9. kép (Héjjné Détári Angéla)
 - Szerk.: Galavics Géza: *A fraknói Esterházy-kincstár a történelmi források tükrében. Magyarországi reneszánsz és barokk. Művészettörténelmi tanulmányok*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1975. - és 32. kép (Héjjné Détári Angéla)
 - Szerk.: Radocsay Dénes, Farkas Zsuzsanna: *Az európai iparművészet remekei. Száz éves az Iparművészeti Múzeum 1872-1972*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1972. - Nr. 149.
 - Somogyi Árpád: *Ötvösművek, ékszerek és az Esterházy kincs. Kiállítás az Iparművészeti Múzeumban*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1963. - 9. kép
 - szerző: Layer Károly: *Az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum gyűjteményeinek leíró lajstroma műtörténelmi magyarázatokkal*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1927. - p. 52.

